



Т. І. Андрієвська*

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ МЕДИЧНОЇ (ЛІКАРСЬКОЇ) ПОМИЛКИ

Одним із варіантів дефектів надання медичної допомоги є лікарські помилки, які можна вважати найбільш суперечливим явищем правового осмислення медичної практики. Суттєве питання, яке потребує свого розуміння як в теоретичному так і в практичному плані — це відповідальність медиків за лікарські помилки. Незважаючи на сучасні успіхи в лікуванні багатьох захворювань, слід погодитися з тим, що безпомилкова робота лікарів в принципі неможлива, враховуючи специфіку медицини.

Неоднозначне розуміння сутності поняття “медична помилка”, а також різне його застосування на практиці (як для виправдання, так і для визнання неправомірними дій медичних працівників) є причиною постійного інтересу до цього поняття з боку науковців, які намагаються досліджувати його у різних аспектах. Зокрема, питаннями медичної помилки займалися та займаються, як представники медичної науки (М. І. Пирогов, І. В. Давидовський, І. Ф. Огарков), так і представники юриспруденції (Я. Л. Лейбович, В. А. Глушков, А. М. Савицька, М. Н. Малєїна, С. Г. Стеценко, І. Я. Сенюта).

Завданнями даної статті є формулювання власного бачення сутності поняття “медична помилка”, аналіз причин виникнення цих помилок, оцінка факторів, що впливають на їх допущення, а також класифікація медичних помилок з врахуванням об’єктивних та суб’єктивних чинників.

Термін “лікарська помилка” отримав значне поширення в юридичній, медичній та навіть у популярній літературі. Але існує одна проблема, яка полягає в тому, що під одним і тим самим терміном різні автори розуміють різні явища. З позиції медичного права така ситуація є недопустимою, оскільки повинен існувати єдиний методологічний підхід і єдині принципи правової оцінки лікарських помилок. На сьогоднішній день є всі підстави говорити про правомірність застосування поняття “медична помилка”, оскільки професійні помилки трапляються і в практичній роботі середнього медичного персоналу. З цих причин надалі будемо здебільшого використовувати назву “медична помилка”, яка є синонімом терміна “лікарська помилка”.

У багатьох країнах світу до проблеми медичних помилок ставляться дуже серйозно. Моніторинг випадків помилок медичних працівників здійснюється не тільки державними установами, а й громадськими та правозахисними організаціями. Особливих успіхів у цьому досягнуто у Великій Британії, де активна робота таких громадських організацій, як Рух із захисту жертв медичних помилок (Action for Victims of Medical Accidents — AVMA), сприяла навіть внесенню до законодавства змін щодо діяльності системи охорони здоров’я та суду стосовно розгляду позовів пацієнтів. У 1999 році у Великій Британії були введені в дію Правила судочинства зі справ про медичні помилки, які визначають не тільки особливий порядок розгляду даної категорії справ, а й сертифікацію адвокатів, що можуть надавати юридичну допомогу у справах за позовами пацієнтів до медичних закладів².

Незважаючи на те, що термін “медична помилка” нерідко використовується на практиці при правовій оцінці дій (бездіяльності) медичних працівників, чинне законодавство України такого правового поняття не містить. Водночас для однакової регламентації несприятливих наслідків медичної допомоги закріплення терміна “медична помилка” у нормах законодавства є нагальним. Вбачається, що це можна зробити, наприклад, у спеціальному законі про медичну діяльність або іншому нормативному акті. Можна скористатися і зарубіжним досвідом, — надати тлумачення цього терміна в Медичному кодексі або в спеціальному нормативному акті, наприклад, Порядку надання платних медичних послуг, які введені в дію у низці країн Європи³.

© Андрієвська Т. І., 2009

* викладач кафедри правового регулювання економіки та правознавства Тернопільського національного економічного університету

¹ Стеценко С. Г. *Медицинское право: Учебник.* / С. Г. Стеценко. — СПб.: Юрид. центр Пресс, 2004. — С. 45.

² Островский С. Английский прецедент: денежная компенсация — несовершенный, но пока лучший способ возмещения ущерба / С. Островский // *Заграница.* — 2001. — № 3 (56). — С. 11.

³ Клык Н., Соловьев В. *Медицинский кодекс России: каким ему быть?* / Н. Клык, В. Соловьев // *Российская юстиция.* — 1997. — № 9. — С. 20; Сенюта І. Я. *Медичне право і медичний кодекс України: проблеми і перспективи* / І. Я. Сенюта // *Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 23.* — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. — С. 160.